

Grammatica les 11

Het tegenwoordig deelwoord

Het participium praesentis activi (ppa) is het Latijnse tegenwoordige deelwoord. Omdat het gemaakt is van een werkwoord heeft het deels de kenmerken van een werkwoord, maar het is ook een bijvoeglijk naamwoord, dat dus met een naamwoord congrueert.

Je maakt het door achter de stam (-e-) -ns te plaatsen. De letter -ns zijn de uitgang van de nominativus van zowel het m, als, f en ook n. De stam van het participium eindigt op -nt-. Het participium is dan ook een bijvoeglijk naamwoord van de derde declinatie.

conjugatie	vorming	betekenis
algemeen	stam (+e) +ns (m,f,n)	-nd
1 ^e lauda-re	lauda-ns	prijzend
2 ^e mone-re	mone-ns	waarschuwend
3 ^e reg-e-re	reg-e-ns	besturend
4 ^e audi-re	audi-e-ns	horend
5 ^e cap-e-re	capi-e-ns	nemend

Nota bene.

- Er is **1 nom.sg.** voor m, f en n.
- Mannelijk en vrouwelijk worden op dezelfde manier verbogen. Het onzijdig voldoet natuurlijk wel aan regel van het onzijdig: **nom. = acc.** en **nompl. = -ia**
- Bijzonderheid van de verbuiging: **abl.s. bijna altijd -e** en niet -i!
- Het deelwoord is **gelijktijdig**, d.w.z. de handeling van het deelwoord en die van het gezegde gebeuren tegelijk: lopend lacht hij = hij loopt en lacht tegelijk.
- het deelwoord is altijd **bedrijvend**: het onderwerp doet zelf iets. Kijk het vorige voorbeeld.

Vertaling van het participium.

Je kunt het heel vaak met een tegenwoordig deelwoord vertalen, maar vaker worden de volgende mogelijkheden gebruikt:

1. de lopende man = de man die loopt. Je kunt het deelwoord dus vertalen met een betrekkelijke bijzin (die/dat); dat kun je indien het deelwoord als een echt bijvoeglijke bepaling gebruikt is.
2. De man loopt lachend = terwijl/toen, omdat/doordat, hoewel, indien hij lacht. Het deelwoord kun je met een bijwoordelijke bijzin vertalen (met de voegwoorden **terwijl, toen, hoewel, omdat, doordat, indien**); het zelfstandige naamwoord waarmee het congrueert wordt onderwerp.
3. de luisterende = hij/de man, die luistert = de luisteraar. Het deelwoord kan zelfstandig gebruikt worden en als zelfstandig naamwoord vertaald worden.